

ใจไม่ป่วย

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสนฺโต

ถาม-ตอบ ปัญหาธรรม วันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๖

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองขาว อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ถาม : เรื่อง “ควรทำอย่างไรดี”

เพื่อนพี่ชายผม เดิมจบปริญญาเอกเป็นศาสตราจารย์อยู่มหาวิทยาลัยหลายมหาวิทยาลัย แก่ มีนิสัยใจเร็ว อีโก้สูง เมื่อ ๑ ปีก่อนแกมีปัญหาเกี่ยวกับเพื่อนร่วมงานก็เลยมาคุยธรรมะกับผม

ผมฟังๆ ดู แก่มักจะพูดเรื่องคูจิต และเป็นไปแนวทางของพระองค์หนึ่ง ผมเลยบอก แก่ไปว่า ขอให้คูจิตตามแบบหลวงปู่คุณุญท์ท่านั้น แล้วก็ไม่ได้เจอกันอีกเลย จนกระทั่งทราบว่าเป็นหลังจากที่คุยกันประมาณ ๑ เดือน แก่ไปบวชที่วัดหลวงปู่ลี ไม่บอกเพื่อนเลย ใจเด็ดมากๆ ผมก็ไม่ได้แต่อนุโมทนาพระท่าน

เมื่อวานนี้ท่านได้ติดต่อพี่ชายผมว่ากำลังจะไปธุระที่อุ้มผางองค์เดียว โดยได้รับอนุญาตจากครูบาอาจารย์ที่วัดแล้ว เพราะเห็นว่าท่านมีความเพียรมาก สมควรไปหาความรู้ด้วยตัวเองได้ แม้ว่าจะเพิ่งบวชได้ ๑ ปี แต่ท่านคุยกับพี่ชายผมว่าจิตเด็กเหมือนจิตพระอรหันต์ ทำให้ผมคาใจว่าหากผมได้พบท่าน ผมควรบอกท่านเรื่องนี้หรือไม่ เพราะฐานะตอนนี้ท่านเป็นผู้ปฏิบัติจริงจังมาก ผมกลัวว่าถ้าบอกท่านจะทำให้เกิดเป็นสัญญาภัยกับท่านหรือไม่ หรือควรปล่อยให้ท่านได้พิจารณาผ่านไปเอง เพราะว่าถ้าบอกไปก็เป็นความจำที่ผมจำหลวงพ่อกับหลวงตามา ผมก็อายที่จะบอกท่านว่าจิตเด็กกับจิตพระอรหันต์ไม่เหมือนกัน แต่กลัวท่านจะหลง ผมควรจะทำอย่างไรดีครับ ผมลุ้นท่านมากตอนนี้

ตอบ : ผมลุ้นท่านมากเพราะว่าเขามีความตั้งใจมาก แล้วเขาบวชมา ๑ ปี แล้วเขาออกประพฤติปฏิบัติ แต่เวลาความเห็นนะ ความเห็นนี้เป็นคำพูด คำพูด ถ้าคำพูดของคน บางทีกลอนมันพา

ไป คำว่า “มันบอกว่าจิตพระอรหันต์เหมือนไร้เดียงสา จิตพระอรหันต์เหมือนจิตเด็กๆ” นี้มีคนพูดกันไปแบบนั้น ฉะนั้น มีคนพูดไปแบบนั้นเพราะอะไร เพราะมันเป็นทางวิชาการ

ถ้าทางวิชาการ พวกเราจะเห็นว่าจิตเด็กๆ เราเห็นความไร้เดียงสาของเด็กๆ พอความไร้เดียงสาของเด็ก มีครูบาอาจารย์ที่ท่านปฏิบัติหลายองค์มากที่ท่านเป็นครูบาอาจารย์มีชื่อเสียง ฉะนั้น ไม่ใช่ความเห็นผิด ท่านพูดเองเลยว่าจิตพระอรหันต์เหมือนจิตเด็กไร้เดียงสา เขาพูดอย่างนั้น

ถ้าพูดอย่างนั้นจริงๆ ใช้ไม่ได้เลย ถ้าจิตพระอรหันต์เหมือนจิตเด็กไร้เดียงสา อย่างนั้นถ้าจิตพระอรหันต์เหมือนจิตเด็กไร้เดียงสา จิตเด็กไร้เดียงสาเกิดมาทุกคนก็เป็นพระอรหันต์หมดนะสิ เพราะทุกคนผ่านจากเด็กมาก่อน ไม่ใช่ นั่นพูดถึงเวลาพระที่เห็นผิดนะ

แต่ถ้าเขาเป็นแบบกลอนพาไป คือคำพูดมันพาไป เวลาจิตเราว่าความไร้เดียงสาเหมือนจิตพระอรหันต์ ถ้าจิตพระอรหันต์คือว่าไม่ยึดมั่นถือมั่น ความไม่ยึดมั่นถือมั่นมันไม่มีตัวตน ไม่มีภวสวะ ไม่มีภพ ไม่มีสถานที่ให้ยึดมั่นถือมั่น

แต่ถ้าจิตไร้เดียงสามันมี มันมีตัวตน มันมีตัวตน แต่มันเป็นเพราะความไร้เดียงสา ความแสดงออกไร้เดียงสา แต่มีตัวตน ถ้าไม่มีตัวตนมันไม่ร้องไห้หรือก ไม่มีตัวตนมันไม่ตีโพยตีพายจะเอาอะไรหรือก มันมีตัวตนของมัน ถ้ามีตัวตนของมัน ฉะนั้น เพียงแต่ว่ามันเป็นวัย มันผ่านวัยไป

ฉะนั้น พอมันผ่านวัยไป จิตพระอรหันต์กับจิตเด็กไร้เดียงสาไม่เหมือนกัน แต่ความจริงเวลาเขาพูด คนที่เวลาศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาก็พูดทำนองนั้น ใจว่า ความไร้เดียงสา ความสะอาดบริสุทธิ์ก็เปรียบเทียบ เป็นธรรมะเปรียบเทียบ ถ้าเปรียบเทียบ เขามีความเห็นแบบนั้น เพราะอะไร เพราะเขาจบปริญญาเอก เขาจบปริญญาเอกด้วย แล้วเขาสอนมหาวิทยาลัยตั้งหลายมหาวิทยาลัย ฉะนั้นแสดงว่าเขาต้องมีความรู้ ถ้าเขามีความรู้แล้วเขาก็มีทฤษฎี พอมีทฤษฎีแล้ว อย่างที่ว่าอีโก้สูงมาก อีโก้สูงมากก็ต้องให้เขารู้ของเขา เขาปฏิบัติของเขา แล้วกรณีอย่างนี้มันเป็นความเห็นที่จิตพระอรหันต์เหมือนจิตไร้เดียงสา มันเป็นความเห็น มันยังไม่เป็นความจริง

ถ้าเขาจะติด เขาจะอย่างไรก็แล้วแต่ ถ้าเขาทำสมาธิมาได้ ถ้าจิตเขามีสติมีปัญญาไปได้ เขาพิจารณาของเขาไปได้เป็นขั้นเป็นตอนเข้าไป เดี่ยวเขารู้ของเขาเอง ถ้าเขารู้ของเขาเอง เป็นไปได้ แต่ถ้าเราไปคุยตอนนี้ เหมือนเราหญาปากคอก เราเริ่มปฏิบัติกันใหม่ แล้วเราก็บอก ว่านิพพานจะเป็นอย่างนั้นๆ ทั้งๆ ที่ยังทำอะไรไม่เป็นเลย

ตอนนี้ละ เราเริ่มทำมาหากินกัน เริ่มสมัครงาน เริ่มทำงานได้ หวังว่าไม่มีผู้เซฟเก็บสตางค์ใจ ไม่ต้องห่วง ทำงานไปก่อน ประเดี๋ยวมีเงินมีทองขึ้นมา ที่เก็บเยอะเยอะไป

ไอ้นี้ก็เหมือนกัน พอบวชแล้วกลัวเขาติด กลัวเขาอย่างนั้น ไม่ต้องกลัว ปล่อยให้เขาปฏิบัติไป มีสติมีปัญญาขึ้นไป มันจะเลาะ มันจะคอยเลาะ คอยเคลียร์ทิฐิฐิมาณะความเห็นผิดของเราไปเรื่อยๆ เรามีจุดมุ่งหมาย มีความมุ่งหมาย มีความมุ่งมั่น ว่านิพพานจะเป็นอย่างนั้น พระอรหันต์จะเป็นอย่างนั้น นี่เป็นความมุ่งมั่นของเรา ถ้าความมุ่งมั่นของเรามันมีความเห็นอย่างนี้ มันก็คิดของมันอย่างนี้

แต่เวลาเราปฏิบัติไป ความมุ่งมั่นของเรามันมีประสบการณ์แล้ว คนมีประสบการณ์ทำงาน คนมีประสบการณ์ในหน้าที่การงาน เขาผ่านงานเขามา เขาจะ อ้อ! เราเข้าใจผิดหมดเลย ไซ้ ทางทฤษฎีว่าอย่างนั้น เราต้องทำอย่างนั้นๆ แต่เวลาไปหน้างานแล้ว อู้ฮู! มันมีอุปสรรค มันร้อยแปดพันเก้าเลย มันต้องไปแก้ไขเอาที่หน้างานนั้น

เวลาปฏิบัติไปก็เหมือนกัน เวลาปฏิบัติไป จิตมันจะลงไม่ลง จิตลงแล้วมันภาวนาไม่ได้ มันจะใช้ปัญญาได้หรือไม่ได้ จิตลงแล้วมันไปติด จิตลงแล้วมันไม่มีกำลัง จิตลงแล้ว อู้ฮู! ร้อยแปดเลย แล้วออกปัญญาไปก็เตลิดเปิดเปิงไปเลย ไม่ยอมกลับมาทำความสงบของใจเลย มันจะไปไม่มีเขตมีแดนเลย แล้วพอปฏิบัติไปมันก็ลุ่มลูกกลูกกลานไป จนมันสมควรของมัน มันเป็นของมันไป นี่ถ้านักปฏิบัติจะเป็นแบบนี้

ฉะนั้นเขาบอกว่า ผมเป็นห่วงมาก ผมเป็นห่วงว่าท่านจะติดของท่าน

เออ! ถ้าเขาปฏิบัติของเขา ถ้าเขาจะติดของเขา ถ้าเขามีอำนาจวาสนาของเขา เขาไปพึ่งเทศน์ครูบาอาจารย์องค์ใดแล้วไปสะกิดใจเขา เขาจะปล่อยของเขาได้ แต่ถ้าเราจะไปบอกกันตอนนี้มันแบบว่า ธรรมดาวิชรุ่นมองหน้ากัน เดียวก็ได้เสีย ไอ้นี้จะคุยกัน เดียวก็ได้เสียเหมือนกัน

ฉะนั้น เพราะเขาจบปริญญาเอก เป็นอาจารย์สอนมหาวิทยาลัยมาแล้วด้วย แล้วบวชมาแล้วถึง ๓ ปี อยู่กับหลวงปู่ติมา ๓ ปี มีอาจารย์อยู่แล้ว โอ้โฮ! อี้ไ้มันเต็มทีเลย ทั้งสถานะการศึกษา ทั้งตำแหน่งหน้าที่การงาน ทั้งได้บวชเป็นพระภิกษุ พระณะ พระ พระนี่ประเสริฐมาก ทั้งมีครูบาอาจารย์หนุนหลัง อู้ฮู! กิเลสมันตัวเท่ากับช้าง แต่ถ้าปฏิบัติไปๆ เดียวเขารู้ของเขาเอง ประสบการณ์ของเขา นี่พูดถึงว่าจะทำอย่างไรดี

ทำอย่างไรดี เราก็ปรารถนาดีอยู่แล้ว อย่างเช่นว่า เราก็อนุโมทนาไปกับความมุนานะของท่าน ท่านได้บวชจริง ท่านทิ้งสถานะของความเป็นอาจารย์มา ท่านทิ้งสถานะที่ท่านได้เรียนมาถึงจบปริญญาเอก แล้วท่านมาบวชของท่าน แล้วท่านมุนานะของท่าน อันนี้เราก็ต้องอนุโมทนาไปกับท่าน แล้วถ้าท่านทำได้จริงขึ้นมา เราก็ยังอนุโมทนาไปกับท่านมากขึ้นไปอีก

ฉะนั้น ให้เขาพิสูจน์ตัวเอง ความสะอาดบริสุทธิ์มันเป็นความรู้เฉพาะตน ไม่มีใครกา รันตีความสะอาดบริสุทธิ์ให้คนอื่นได้ เขาจบถึงดอกเตอร์ แล้วเขาเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัยมา แล้วเขาปฏิบัติของเขเอง เขาผ่านงานมาขนาดนั้น ถ้าเขาจะให้กิเลสเขาหลุด ก็สาธุ หลอกไปเถอะ จบมาขนาดนี้ยังโง่ ก็ให้มันหลอกไป แต่ถ้าเขาทำของเขาประสบความสำเร็จ เราก็อนุโมทนาไปกับเขา นี่พูดถึงจะทำอย่างไรดีใจ เพราะปานนี้เขาก็รู้คงค่าไปแล้ว เราก็นั่งวัดกอยู่ที่บ้าน ก็ดูใจเราก็แล้วกันเนาะ

ถาม : เรื่อง “เมื่อปฏิบัติธรรมถึงระดับพระอริยะแม้ขั้นต้นๆ แล้ว โอกาสที่จะเกิดอาการสมองเสื่อม หลงลืม มีหรือไม่”

กราบนมัสการพระอาจารย์ที่เคารพอย่างสูง กราบขอโอกาสพระอาจารย์ ขออนุญาตถามคำถามเพื่อเป็นความรู้และวิทยาทานแก่ผู้ที่ยังขาดความเข้าใจ เพื่อนำไปเป็นหลักปฏิบัติให้ถูกต้องเป็นธรรมดังนี้

๑. นักปฏิบัติธรรมมานานพอสมควร ถึงขั้นเป็นพระอริยะในระดับต้นๆ แล้ว โอกาสที่จะเกิดสภาวะสมองเสื่อม หลงลืม ขาดสติควบคุมตนเองไม่ได้ มีหรือไม่ เช่น ในบางครั้งผล่อฆ่ามด แมลง ยุง สัตว์ตัวเล็กตัวน้อย หรือเกิดอุปาทานมีความรู้สึกว่ามีมดตัวใหญ่มาไต่ตามตัวและขึ้นบนเตียงเต็มไปหมด เป็นต้น

๒. เคยได้ฟังมาว่า คนที่ใกล้ตาย หากมีกรรมมานิมิตให้เห็น เช่น คนที่มีอาชีพเคยฆ่าไก่ ฆ่าหมู ฆ่าวัว ฆ่าควายในโรงงานฆ่าสัตว์เพื่อขาย เมื่อใกล้ตายจะเกิดอุปาทานว่ามีสัตว์เหล่านั้นมาหาหรือมาร้องทวงชีวิต หรือมักจะฝันถึงญาติที่ตายไปนานแล้วบ่อยๆ เช่น พ่อแม่หรือญาติพี่น้องคนใกล้ชิด ดังนี้ เป็นต้น อาการเช่นนี้แสดงถึงภพภูมิที่เขาจะไปหรือไม่ ขอความเมตตาจากพระอาจารย์โปรดพิจารณาให้ความกระจ่างในเรื่องนี้ด้วยค่ะ หลายๆ คนกำลังฟังคำตอบที่ชัดเจน

๓. เราจะสังเกตได้อย่างไรว่าผู้ที่อยู่วัดปฏิบัติธรรมอย่างจริงจังมานาน ได้อริยภูมิขั้นนั้นขั้นนี้แล้ว สิ่งที่จะบ่งบอกว่าเขามีภูมิธรรมจริง ก้าวหน้าในธรรม ผ่านเข้าถึงธรรมขั้นสูงขั้น

แล้ว เรามีข้อสังเกตง่ายๆ ได้อย่างไร เพื่อจะได้ระมัดระวังตัวไม่ไปประมาทล่วงเกินให้เกิดบาปกรรมแก่ตนต่อไป

๔. การที่เป็นคนวัดมาทำงานให้วัด รับใช้ครูบาอาจารย์ และมักจะเก็บรวบรวมสะสมสิ่งของและนำของจากวัด เช่น อาหารบ้าง ของใช้ประจำวันบ้าง ไปฝากลูกหลาน ฝากคนในครอบครัวของตน โดยอาจจะขอจากผู้มีหน้าที่ดูแลบ้างหรืออาจจะไม่ได้ขอบ้าง แต่ถือวิสาสะหยิบรวบรวมเอาเอง โดยถือตนว่าเป็นคนวัดคงไม่เป็นไร เช่นนี้เป็นโทษอย่างไรหรือไม่ การทำเช่นนี้ที่ถูกควรปฏิบัติอย่างไร ควรขออนุญาตจากท่านใด เจ้าอาวาสหรือเพียงผู้ดูแลห้องเก็บของอนุญาตก็เพียงพอแล้ว ใครขอวิธีการปฏิบัติที่ถูกต้องและเป็นธรรม เพื่อไม่ให้เกิดบาปแก่ตนเองและผู้เกี่ยวข้องด้วยจะเป็นพระคุณยิ่ง

๕. กรณีที่เข้าใจว่าตนเองบรรลุนิพพานขั้นสูงสุด และได้บอกกล่าวกับพ่อแม่หรือญาติพี่น้องเพื่อนสนิทมิตรสหายไปแล้วว่าตนหลุดพ้นแล้ว และทุกคนก็พากันชื่นชมอนุโมทนา แต่ในความเป็นจริงอาจจะเป็นเพียงจิตหลง เช่นนี้จะทำให้ญาติพี่น้องเกิดบาปด้วยหรือไม่ ที่ได้ไปบอกกล่าวหรือโฆษณาว่าญาติตนเองบรรลุนิพพานเป็นพระอรหันต์แล้ว จึงชักชวนเพื่อนฝูงญาติมิตรมาทำบุญ เช่นนี้จะเป็นการหลอกลวงทั้งตัวเองและผู้อื่นหรือไม่ กราบขอบพระคุณพระอาจารย์อย่างสูง

ตอบ : โอ้! คำถามเยอะเนาะ โอ้คำถามทำายๆ มันเป็นปัญหาสังคม แต่คำถามคำแรกๆ เออ! อันนี้มันเป็นเรื่องมรรคผล ที่ว่า “๑. นักปฏิบัติธรรมนานพอสมควร ถึงขั้นเป็นพระอริยะในระดับต้นๆ แล้ว มีโอกาสจะเกิดสภาวะสมองเลื่อม หลงลืม ขาดสติ ควบคุมตนเองไม่ได้ มีหรือไม่มี เช่น ในบางครั้งมีมดมีปลวกอะไรมา”

ในการปฏิบัติ มนุษย์เกิดมามีธาตุ ๔ และขันธ ๕ ธาตุ ๔ คือร่างกาย ขันธ ๕ เป็นความคิด แต่มันมีพลังงานตัวจิตอีกตัวหนึ่ง ฉะนั้น ปฏิสนธิจิต ปฏิสนธิจิตที่ว่าระลึกอดีตชาติๆ กัน เพราะเราเข้าไปไม่ถึงตัวนี้กัน เราเข้าได้แต่ขันธ ๕ ขันธ ๕ คือรูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ อารมณ์ความรู้สึกเรานี้แหละ นี่ขันธ

แต่เวลาจิตถ้ามั่นสงบแล้วมันเข้าไปสู่ปฏิสนธิจิตคือจิตติด คือจิตเดิมแท้ ถ้าจิตเดิมแท้ตัวนั้นนะตัวจิตเดิมแท้เป็นตัวจับ ตัวเก็บข้อมูล ถ้าคอมพิวเตอร์นะ มันเป็นโปรแกรม ตัวนี้มันจะเก็บไว้หมดเลย พอเก็บไว้หมดใช้ใหม่ ถ้าจิตเราสงบเข้าไปถึงจุดนี้ อย่างเช่นว่าฤๅษีชีไพรเวลาเขาทำสมาธิสมาบัติ เขาทำสมาธิเข้าไป เขาระลึกอดีตชาติได้ นี่เขาระลึกอดีตชาติได้ พอเข้าไปถึงข้อมูลของเขา เขาจะย้อนได้

นี่ไง เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า บุปเพณิวาสนาสติปัญญา บุปเพณิวาสนาสติปัญญาคือญาณที่ระลึกอดีตชาติ ไม่มีที่สิ้นสุด แล้วพระพุทธเจ้าก็ดึงกลับมา เวลาไปมันไปอนาคต จุตูปปาตญาณไปอนาคต นี่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายังไม่ได้ตรัสรู้ธรรมนะ ฉะนั้น พอดึงกลับมา ถ้าอัสวักขยญาณ อริยสัจ อัสวักขยญาณ อัสวักขย อัสวักกิลีส เราทำตรงนี้มันถึงจะเข้าถึงมรรคผล

ฉะนั้น สิ่งทีบอกว่ ถ้ากายกับใจ คนเรากเกิดมามีธาตุ ๔ และขันธ ๕ มีกายกับใจ ร่างกายนี้มันแปรสภาพ มันเปลี่ยนแปลง มันชราคร่ำคร่า เจ็บไข้ได้ป่วยได้ ผู้ที่ปฏิบัติเจ็บไข้ได้ป่วยได้ ได้ทั้งนั้นนะ เช่นที่ว่ เป็นพระอริยเจ้าแล้ว เป็นอะไรแล้ว สมองเสื่อมได้ไหม ได้ ได้แน่นอน สมองเสื่อมได้ ร่างกายเจ็บไข้ได้ป่วยได้ตลอด เหมือนกัน

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามีหมอชีวภเป็นหมอรักษา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเจ็บไข้ได้ป่วยหลายที เป็นโรคลม องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามีหมอชีวภเป็น ผู้รักษา นี้กรณีหนึ่งนะ นี้พูดถึงกรณีเจ็บไข้ได้ป่วยของกายก่อนนะ

แต่ถ้าเป็นพระอริยเจ้าแล้ว ใจเรื่องสมองเสื่อมมันเป็นเรื่องสมองเสื่อม แต่จิตมันไม่เสื่อม เป็นพระอริยเจ้าแล้วจิตไม่เสื่อม หลวงตาท่านพูด เห็นไหม หลวงตาท่านบอกว่ คุณสิ คุณหลวงตาสิ หลวงตาท่านอายุ ๕๐ กว่า ท่านจะหลงลืม

พระอรหันต์หลงลืมในอะไร หลงลืมในสมมุติบัญญัติ นี้อยู่ในมิลินทปัญหา พระอรหันต์จะหลงลืม หลงลืมในสมมุติบัญญัติ สมมุติอย่างเช่นถนนสายนี้ชื่อถนน ก แล้วพอถึงคราวหนึ่งเขาก็เปลี่ยนถนน ก เป็นถนน ข แต่เราเคยรับทราบว่ ถนนสายนี้ชื่อ ก แล้วทางเทศบาลบัญญัติเขาเปลี่ยนชื่อถนนใหม่ อย่างนี้สมมุติมันเปลี่ยนไปแล้ว อย่างนี้พระอรหันต์จะหลงลืมเรื่องอย่างนี้ เรื่องสมมุติบัญญัติ

แต่พระอรหันต์ไม่หลงลืมในเรื่องอริยสัจ ไม่หลงลืมในความเป็นพระโสดาบัน ในความเป็นพระสกิทาคามี ในความเป็นพระอนาคามี ในความเป็นพระอรหันต์

ในการเป็นพระอรหันต์คืออริยสัจ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค มรรคญาณมันชำระล้างกิเลส อันนี้ตายตัว ออกุปปกรรมไม่มีหลง ไม่มี แต่หลงในสมมุติบัญญัติ คือข้อมูลทีเปลี่ยนแปลง เขาเปลี่ยนชื่อ เขาอะไร เราไม่รู้ได้ แต่อริยสัจชัดเจนมาก ไม่มีหลง

หลวงตา ถ้าไปถาม คุณติ เวลาท่านบอกว่าท่านออกจากกุฏิแล้วกลับกุฏิไม่ได้เลย แต่ใครไปถามเรื่องภวนาติ ตอบได้ฉับๆ เลย ถ้าเรื่องภวนา เรื่องของใจ ตอบได้ตลอดเวลา ไม่มีหลง แต่ร่างกายเสื่อมสภาพได้ เสื่อมสภาพได้

ฉะนั้น สิ่งที่ว่า เป็นพระอริยบุคคลขั้นต้นแล้ว เกิดสภาวะสมองเสื่อม หลงลืมได้ไหม

หลงลืมได้ หลงลืมได้ด้วยสมมุติบัญญัติ หลงลืมได้ด้วยทฤษฎีหลงลืมได้ แต่ความรู้จริงหลงลืมไม่ได้ ความรู้จริงในใจนั้นคงที่ตายตัว ถ้าไม่คงที่ตายตัว มันไม่เป็นอรูปธรรมไง มันไม่คงที่ตายตัว

เป็นพระโสดาบันคงที่ตายตัว เป็นพระสกิทาคามีคงที่ตายตัว เป็นพระอนาคามีคงที่ตายตัว เป็นพระอรหันต์ยิ่งคงที่ตายตัวใหญ่

แล้วถ้าคงที่ตายตัวไม่เป็นอตตาทหรือ อ้าว! มันก็เป็นอตตาทสิ มันคงที่ตายตัว มันคงที่ตายตัวได้อย่างไร พระพุทธเจ้าสอนอนัตตาทแล้วนี่มันเป็นอตตาทหรือ

อนัตตาทคือ สัพเพ ธมมา อนตตาท นี้รูปธรรม อรูปธรรม ใจนั้นกรณีนั้นนะ เพราะมันพูดกรณีที่ว่าสมองเสื่อมแล้วหลงลืม แล้วพระอริยบุคคลขั้นต้นจะหลงลืมได้ไหม มันต้องดูตรงนี้ไง เพราะตรงนี้มันถึงบอกว่าคำถามถามว่า แล้วจะได้ศึกษา แล้วจะได้ปฏิบัติใช้จะได้ไม่ผิดพลาด จะได้ไม่เป็นบาปเป็นกรรม

ทีนี้มันเป็นกรรมๆ ทีนี้ความเห็นของเรา ความเห็นของโลกไง ความเห็นของเรา ความเห็นเป็นโลก วิทยาศาสตร์เป็นโลก คงที่ตายตัวทางทฤษฎี แต่ถ้าคงที่ตายตัวทางทฤษฎี เขาเอาไว้ทำไม สิ่งทีทฤษฎี เราศึกษาไว้ทำไม

ศึกษาไว้เพื่อวิชาชีพ ศึกษาไว้เพื่อไปทำงานให้มันสำเร็จขึ้นมา ถ้ามันสำเร็จขึ้นมา ผลงานกับทฤษฎีอันนั้น ผลงานที่เกิดขึ้น อย่างเช่นทางวิศวะเราเขียนแบบเขียนต่างๆ แล้วเราจะสร้างบ้าน นี้ด้วยทฤษฎี แต่เวลาสำเร็จรูปมาแล้วมันเป็นบ้าน ทฤษฎีเป็นทฤษฎี

โลกก็เหมือนกัน คงที่ตายตัวแบบโลกมันเป็นแบบนี้ แต่ถ้าคงที่ตายตัวแบบธรรม เห็นไหม มันสำเร็จเป็นบ้าน สำเร็จเป็นธรรม สำเร็จเป็นความสำเร็จในหัวใจ มันไม่ใช่คงที่ตายตัวแบบทฤษฎี มันคงที่ตายตัวเพราะผลมันสำเร็จแล้ว ฉะนั้น สิ่งที่ว่าเราจะศึกษาเพื่อรู้มันถึงจะรู้ได้ยาก

ฉะนั้นบอกว่า “นักปฏิบัติธรรมพอสมควรแล้ว พอถึงขั้นพระอริยะในระดับต้นๆ เกิดมี อาการสมองเสื่อมได้ไหม”

สมองเสื่อมนี้ได้ สภาวะร่างกายมันเสื่อมสภาพได้ แต่สมองเสื่อม ร่างกายเสื่อม แต่ใจ ไม่เสื่อม ถ้าเป็นพระอริยะจริงนะ แต่ถ้ามันเป็น ไม่จริงนะสิ แล้วมันจริงแล้วมันมหัศจรรย์มาก ด้วย มหัศจรรย์มากนะ

ถ้ามีหลักมีธรรม มีคุณธรรมในหัวใจ ร่างกาย สภาพร่างกายเสื่อมไปแล้ว แต่ยังคง ชีวิตอยู่ได้ ธรรมโอสถ ร่างกายเสื่อมสภาพไป มีโรคภัยไข้เจ็บ สามารถเอาจิตพอกให้ร่างกายนี้ กลับมาแข็งแรงสมบูรณ์ได้ด้วย ถ้าเป็นความจริงนะ มีครูบาอาจารย์ทำได้จริงๆ อย่างเช่นหลวงปู่ มั่น หลวงตา หลวงปู่มั่นท่านจะนิพพาน ท่านจะออกมาจากหนองผือ เราตายที่นี่ไม่ได้ เราตาย ที่นี่ไม่ได้ เพราะเราตายที่นี่แล้วสัตว์มันจะตายเพราะเราเป็นต้นเหตุอีกมหาศาลเลย ให้เราตายที่นี่ ไม่ได้ เราต้องออกไปตายที่วัดป่าสุทธาวาส เพราะวัดป่าสุทธาวาสมันอยู่ในจังหวัดสกลฯ มันมี ตลาดร้านค้าที่นั่น

สัตว์ที่มันจะตายอย่างนั้นเพราะว่าผู้ทำธุรกิจของเขา เขาทำวิชาชีพของเขา เขามาเปิด มาไปขายก็เรื่องของเขา เราจะไปตายที่นั่น เพราะสิ่งนั้นเขาตายของเขาด้วยโลกอยู่แล้ว แต่ถ้า เราตายที่หนองผือ มันไม่มีตลาด ประชาชนที่นั่นเขาต้องไปชวนขวายหาว่าหาควายมาเพื่อ เลี้ยงลูกคนที่มางาน เราจะตายที่นี่ไม่ได้เพราะจะเป็นต้นเหตุให้สัตว์อื่นตายกับเราไปด้วย ต้อง ออกไปตายที่วัดป่าสุทธาวาส

ก็ห้ามกันมา ห้ามกันมาด้วยวุฒิภาวะของลูกศิษย์ไม่เท่าทันครูบาอาจารย์ ก็คิดว่าท่าน ยังสบายดีอยู่ ท่านยังแข็งแรงอยู่ ก็ยังไม่ให้ท่านไป ก็ไปพักไว้ที่วัดบ้านภู หลวงตาท่านเล่าให้ ฟังนะ ท่านบอกมาให้เอาไปเดี๋ยวนี้ๆ

นี้จะบอกว่า คน ถ้าพูดถึงมันตายไปแล้ว แต่ท่านยังรั้งของท่านไว้ แล้วบอกหลวงตาให้ ทำเป็นคดีเลย เอาเรารู้ขึ้นนั่ง เพราะรั้งไว้ไง ถ้านอนมันจะตาย มันจะไปเลย เหมือนเราเป็น ลม นอนก็วูบไปเลย

เอาเรานั่งไว้ แล้วหันหน้าเราไปทางวัดป่าสุทธาวาส

ท่านทำถึงขนาดนั้น ทำให้นิมิตหมาย ให้คนรู้ได้ใจว่าเอาเราไปๆ เรารั้งใจเราไว้ เรารั้ง ใจไว้ มันจะไปอยู่แล้ว นี่เรารั้งไว้ แต่ก็ไม่มีใครรู้

หลวงตาท่านว่า นี่ถ้าเวลาจิตที่มันดี เห็นใหม่ จิตที่มันพัฒนาแล้ว จิตที่เป็นพระอรหันต์
ขึ้นมา แม้แต่จะตายก็ยังรู้ไว้ๆ จนสุดท้ายแล้วก็ด้วยเทวดา ว่าอย่างนั้นเลย ด้วยเทวดาไปคลใจ
ให้โยมที่จังหวัดสกลนคร อยู่ที่สกลฯ เขาก็เอาธมารับเลย มันต้องมีคนไปคลใจมา พอดลใจ
หลวงตาท่านสงสัย “อันนี้มากัน ได้อย่างไรล่ะ”

“ก็นึกอยากมากก็มาอย่างนั้นนะ มากี่เอาธมารับ”

หลวงปู่มั่นยังถามเลย “พระเยอะ จะไปได้อะไรล่ะ”

“ถ้าพระเยอะจะไปไม่หมดก็จะขนทั้งวันให้จนหมด แล้วอย่างไรรู้ก็ต้องเอาหลวงปู่มั่น
ไปเที่ยวแรก”

พอจะไปเที่ยวแรกปั๊บ ก็ให้หมอนิจจา นิจจาเพื่อให้วางยาสลบ เอาขึ้นรถไป พอไป
ถึงวัดป่าสุทธาวาส ยามันหมดฤทธิ์ ท่านก็ลืมตาขึ้น มองซ้ายมองขวาว่าที่นี้วัดป่าสุทธาวาส
แน่นอน กุณินี้ เพราะกุณิของท่านเอง สุดท้ายแล้วท่านก็ปล่อยหมด นอนนิ่ง นิ่ง นิ่ง จนไปเลย นี่จิต
ที่คืนมันรู้ไว้ได้ จิตที่ดี

ฉะนั้นว่า พระอริยบุคคลแล้วสมองเสื่อม

สมองส่วนสมอง สมองเสื่อมมันก็เรื่องความจำพินๆ จากชีวิตประจำวัน แต่เรื่อง
อริยสังข ไม่มีทาง เรื่องอริยสังขความจริงคงที่ตายตัว

ฉะนั้นว่า “พระอริยบุคคลชั้นต้นๆ มีโอกาสสมองเสื่อมแล้วหลงลืมได้ไหม”

สมองเสื่อมได้ แต่ไม่หลงลืม ตรงนี้ เราจะตอบตรงนี้ ไอ้ที่ว่าลืมก็ลืมในขั้นนี้ เพราะ
ขั้นนี้มันไม่ใช่จิต ตัญญา สังขารไม่ใช่จิต ไม่ใช่

จิตเป็นภวาสวะ จิตเป็นภพ แล้วมันทำลายแม้แต่ขั้นนี้ แล้วมันทำลายจิตอีก แล้วมันจะ
หลงลืมไปไหน แต่มันหลงลืม หลงลืมเรื่องข้างนอก

หลงลืมใหม่

ไม่

สมองเสื่อมได้ไหม สภาพร่างกายเสื่อมได้ไหม

เลื่อม เลื่อม พระพุทธเจ้ายังนิพพานเลย ชราภาพแล้วพระพุทธเจ้ายังต้องทิ้งร่างกายนี้ไป เลื่อม แต่หลงลืม หลงลืมในเรื่องโลก หลงลืมในเรื่องสมมุติบัญญัติ แต่ไม่หลงลืมในอริยสังขัตติคุณ คงที่ตายตัว ไม่มีหลงลืม

“ขาดสติควบคุมตนเองไม่ได้ เช่น บางครั้งเผลอฆ่ามด แมลง ยุง สัตว์ตัวเล็กตัวน้อย หรือเกิดอุปาทาน”

ตรงนี้ชัดเจนมากเลย “หรือเกิดอุปาทาน มีความรู้สึกว่ามีมดตัวใหญ่มาไล่ตามตัว” ใฮ่นี้อุปาทานแล้ว มีมดนี้แสดงว่าหลุดแล้ว อันนี้พระอรหันต์ของกิเลส กิเลสทำให้เป็นอรหันต์ อรหันต์ของมัน อรหันต์กิเลสมันหลอกใจ มันถึงได้มีอุปาทาน มีมดตัวใหญ่ มดตัวใหญ่มาไล่มาตอม จบแล้ว มัน ไม่มี

สติสมบูรณ์มาก เราไม่อยากจะพูดนะ เวลาหลวงตาท่านพูดถึง ให้คู่ตัวท่าน เวลาท่านแสดงธรรมท่านบอกว่าให้คู่ตัวท่านสิ อย่างไรก็ดีแล้วแต่ สติของท่านจะสมบูรณ์ ท่านจะเจ็บไข้ได้ป่วยอย่างไรท่านก็สมบูรณ์ของท่าน แต่ถ้าเป็นการศึกษานะ มันเป็นเรื่องหนึ่ง ท่านให้เปรียบเทียบเอา ให้ดูใจว่าถ้าเป็น ๕ ประโยค ๑๐ ประโยค เวลามันชราภาพมันเป็นอย่างนั้น สัญญาคือจำ สัญญาคือวิชาการที่จำมา วิชาการ สัญญา สังขารที่ศึกษามา เวลามันเจ็บไข้ได้ป่วย มันอยู่ข้างนอก มันช่วยเหลือเราแทบไม่ได้เลย

แต่เวลาเราปฏิบัติ อริยสังขันธ์มันอยู่ที่จิต จิตมันเป็นเอง จิตมันทำเอง จิตมันเป็นเอง จิตมันทำเอง จิตมันรู้เอง แล้วเวลามันชราคร่ำคร่า จิตมันก็รับรู้ของมันเอง มันก็ควบคุมได้ สติมันสมบูรณ์อย่างนี้ไง แต่ถ้าเป็นการศึกษานะ มันเป็นเรื่องสังขาร ความคิด ความปรุง ความแต่ง มันศึกษามา เวลามันคิดปรุงแต่งเรื่องธรรมพระพุทธเจ้า แต่เวลาเราทุกข์ มันแก้ไขอะไรไม่ได้ เหมือนยาเอาไว้ในตู้ เวลาป่วย ภูป่วย ภูเป็นทุกข์เป็นยากอยู่ที่นี่ แต่ยาอยู่ในตู้เอามากินไม่ได้ นี่ก็เหมือนกัน แต่ถ้าของเรามันเกิดขึ้นมาเองเลย นี่มันเป็นอย่างนี้มันถึงไม่มีอุปาทานไป

คำว่า “อุปาทาน” อย่างนี้ชัดเจนมาก “หรือบางทีมีอุปาทาน มีมดตัวใหญ่มาไล่มาตอม” จบแล้ว ถ้าอย่างนี้จบเลย ฉะนั้น มันไม่เกี่ยวกับภาวะสมองเลื่อมแล้ว สภาวะสมองเลื่อม เรื่องร่างกายเลื่อมสภาพได้ แต่เรื่องจิตไม่มีทาง จิตคงที่ นี้พูดถึงความคิดว่าพระอริยบุคคลมีคุณสมบัติอย่างไร

“๒. เคยฟังมาว่าเมื่อคนใกล้ตายแล้วมีกรรมนิมิต”

ถ้ามีกรรมนิมิตนะ ส่วนที่มีกรรมนิมิต ถ้ามีภพมีภูมิ เราไม่ต้องไปคิด มันผลของวิภูฏะ ผลของวิภูฏะ เวลาเกิด เกิดดีเกิดชั่ว เวลาตายไป ไปดีไปชั่ว ฉะนั้น กรณีที่ว่า คนที่เขามีโอกาสชีวิต อย่างนั้น อย่างอาชีพที่ฆ่าสัตว์ขายเนื้อ มีหลายกรณีมาก เพราะแบบว่ามีลูกหลานของเขา เขามาเล่าถึงญาติของเขาให้เราฟัง ก็มีสภาวะแบบนี้เหมือนกัน

บอกว่า แต่เดิมอาชีพเขาอาชีพฆ่าเป็ดฆ่าไก่มาก่อน แต่สุดท้ายแล้วเขาทำธุรกิจของเขา เขาก็เปลี่ยนอาชีพไปเรื่อยๆ ลูกหลานมาก็มารองรับ มารับช่วงต่อ แล้วพออยู่ตายเขาเคยทำมา อย่างนั้น เขาก็คิดถึงปู่ย่าตายายของเขา เขาพยายามจะเอาเทศน์ครูบาอาจารย์เปิดให้ฟัง

เวลาใกล้จะตายเขามีอาการแบบนี้ เขาไม่รู้ของเขา เขาเห็นของเขา แต่เวลาคนทั่วไป คนที่ทำไม่มากขนาดนั้น ไม่ใช่ว่าเขาทำแล้วจะเป็นอย่างนี้ทุกคน คนทำ เวลาทำด้วยความมุมานะ ทำด้วยความจริงจัง มันตั้งใจมาก แล้วตั้งใจมาก เวลาที่มีมันจะมีอย่างนี้ มีสภาพที่ว่าไปรู้ไปเห็น อะไรต่างๆ กรรมนิมิต ถ้ากรรมนิมิตมา เขานิมิตอย่างนั้นบ้าง เรื่องนี้มันจากอดีต เราแก้อดีตได้ ไหม ถ้าเราแก้อดีตไม่ได้ เราก็ต้องแก้ปัจจุบันนี้ เราก็ต้องพยายามทำอย่างดีที่สุดเพื่อจะให้ผ่อนหนักเป็นเบา

เวรย่อมระงับด้วยการไม่จองเวร ถ้าเวรย่อมระงับด้วยการไม่จองเวร เราก็ทำบุญกุศล อุทิศส่วนกุศลให้เวรกรรมมันน้อยลง ให้มันเบาลง เวรย่อมระงับด้วยการไม่จองเวร แต่ผู้ที่จองเวร ผู้ที่จองเวรจองกรรมเขายึดมั่นของเขา เราก็ต้องใช้กรรมกันไป ถ้าใช้กรรมกันไป เราต้องอุทิศส่วนกุศลไป เพราะกรรมนี้มันอยู่ในสุดตันตปิฎก เห็นไหม คุณิ ที่ว่าเป็นแม่ไก่ เป็นอะไรที่เอาลูกมากินกัน โออย่างนี้ พออย่างนี้บ้าง มันก็เหมือนกับในโลกปัจจุบันนี้ อย่างเช่นสัตว์นกก่าอาหารของเขา เขาไม่รู้เรื่องหรือ เขาก็แสวงหาอาหารของเขา แต่อาหารของเขาก็ชีวิตชีวิตหนึ่ง ถ้าชีวิตหนึ่ง เขาเป็นสัตว์นกก่า แล้วเขาบอกว่าทำไมเขาต้องเกิดมาเป็นสัตว์นกก่าละ

อ้าว! ก็กรรมอีกแหละ ทำไมเขาต้องไปเกิดเป็นสัตว์อย่างนั้นละ ทำไมเขาไม่เกิดเป็น สัตว์กินพืชละ ทำไมเขาเป็นสัตว์กินเนื้อละ สัตว์กินเนื้อเขาก็ต้องล่าของเขา ทีนี้เราเป็นคน เราเป็นคน เห็นไหม เวลาเรากินอาหารกัน ผู้ที่กินมังสวิรัตเขาก็ไม่กินเนื้อสัตว์ โอ้พวกกินเนื้อสัตว์ก็อยากกินเนื้อสัตว์ มันมีตลาด มีต่างๆ คนเขาอยากมังมี อยากมีอาชีพ อยู่ที่เรานึกถึง สัมมาอาชีพะ ถ้าสัมมาอาชีพะ นี้พูดถึงสัมมาอาชีพะนะ

ถ้าพูดอย่างนี้ “หลวงพ่อ พຽງນີ້ຈັນມັງສຽຣິຕິນະ”

หลวงพ่อดีฉันได้ทุกอย่างเลย ฉันข้าวเปล่าๆ ก็ได้ มันอยู่ที่คนจะเลือก มันอยู่ที่เลือกนะ เพราะเวลาวันพระ เห็นใหม่ เขาบอกว่า บาปอยู่ที่คนทำ กรรมอยู่ที่คนกิน พระนี้ตัวกินดีเลย พระนี้บาปเต็มตัวเลย พระนี้กินทุกวันเลย แต่ไม่ได้ทำเลย พระนี้ตัวดีเลย

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกถึงเนื้อที่บริสุทธิ์ เนื้อสามส่วน เราไม่ได้เห็นหนึ่ง เราไม่ได้ยินหนึ่ง เราไม่ได้สั่งฆ่าเราไม่ได้เห็น เราไม่ได้ยินเนื้อที่บริสุทธิ์ เนื้อที่บริสุทธิ์ฉันได้

แต่ถ้าบอกว่า “โยมๆ หลวงพ่ออยากกินแกงไก่”

ตั้ง ตั้ง ตั้งเขา สัตว์นั้นตายเพราะพระองค์นี้ตั้ง ฉันไม่ได้ ฉันเป็นอาบัติปาจิตตีย์ทุกคำ กลืน ฉะนั้น เขาไปนิมนต์พระเจ้าถึงไม่บอกถึงเรื่องเนื้อสัตว์ เพราะมันมีความสะอาดบริสุทธิ์ เพราะว่าเรื่องเวรเรื่องกรรมมันซับซ้อนมาก เป็นอจินไตย เพราะในสมัยพุทธกาลนะ มีสัตว์เวลามันโดนล่า โดนคนอื่นล่า แต่สัตว์มันมีภูติภาวะ มันไปเข้านิมิตของครูบาอาจารย์ของพระสมัยพุทธกาลเลย บอกว่าเกิดเป็นสัตว์แสนทุกข์แสนยาก ไม่มีอะไรเป็นสมบัติเลย มีก็มีแต่เนื้อหนังมังสา แล้วนี่ก็ตายเสียแล้วเพราะความเผอเรอของเรา แล้วพรุ่งนี้ถ้ามีคนทำอาหาร เอาเนื้อมาถวาย ขอให้ฉันให้หน่อย ขอให้ฉันเนื้อหน่อยหนึ่ง เพราะอยากได้บุญมาก อยากเกิดเป็นมนุษย์ เพราะมนุษย์มีกฎหมายคุ้มครอง เกิดเป็นสัตว์ไม่มีอะไรคุ้มครองเลย สัตว์มันมีความคิดอย่างนี้ สัตว์มันปรารถนาบุญของมันนะ

ถ้าพูดอย่างนี้บ่อย “พระเห็นแก่ตัว พระอยากกินถึงพูดอย่างนี้”

ไม่ใช่พระอยากกิน จิตวิญญาณของคนที่มีนาคดี จิตวิญญาณของคนที่มีความคิดดี เขาอยากได้ผลดีของเขา แต่จิตวิญญาณของสัตว์ที่มันไม่อยากตายแล้วคนไปฆ่ามัน มันก็ดิ้นรนของมัน มันก็ไม่อยากตายเหมือนกัน ฉะนั้น ในธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถึงบอกว่า ชีวิตมีค่าเท่ากัน ชีวิตเสมอกัน อย่าทำร้ายกัน อย่าเบียดเบียนกัน

แต่นี้มันเป็นเรื่องผลของวิญญูะ มันเป็นเรื่องของสังคม มันมีตลาด มันมีอย่างนั้นอยู่ ฉะนั้น พระอาศัยสังคมอยู่ พระไม่เรื่องมาก พระไม่เรียกร้อง พระไม่ต้องการ ใครจะหาสิ่งใดมา พระรับได้หมด แต่พระไม่ใช่ว่าพระจะไปจี้จ้ำไชจะเอาตามใจของพระ

“พระ ฉันไม่ฉันเนื้อสัตว์ ฉันแต่มังสวิรัต” ใครเอาอะไรมาก็ไม่ยอม จะมังสวิรัตๆ อันนี้ มันก็เป็นทฎฐิอันหนึ่ง พระพุทธเจ้าไม่ให้มีทฎฐินะ

ถ้าพูดอย่างนี้ไป เพราะอะไร เพราะอะไร เพราะพระได้ เพราะพระฉันเนื้อสัตว์ พระก็ชมแต่เนื้อสัตว์ใหญ่เลย แต่พระเห็นใจความรู้สึกของสัตว์ ความรู้สึกของคน ความรู้สึกอันนั้นมีค่าที่สุด หลวงตาบอกใจของคนสำคัญที่สุด จิตนั้นมันมีความสุขความทุกข์ จิตนั้นมันลำบากลำบาก จิตนั้นมันค้ำจุน

ฉะนั้น สิ่งที่ว่าเวลากรรมนิมิตๆ มันไม่เป็นแบบนี้ทุกคน ไม่ใช่คนทำเสมอกัน คนทำนะ คนทำนี้เหตุการณ์เดียวกัน บาบไม่เหมือนกัน เพราะคนคนหนึ่งทำด้วยอาฆาตมาดร้าย คนคนหนึ่งทำด้วยความจำเป็น คนคนหนึ่งทำด้วยความไม่รู้ ทำในหน้าที่การงานเดียวกัน ผลของเวรของกรรมยังให้ไม่เสมอกันเลย

แล้วเวลาทำอย่างนี้ “ทำแล้วต้องเหมือนกันๆ” วิทยาศาสตร์ไง คิดแบบวิทยาศาสตร์ ทฤษฎีที่คงที่ตายตัวใจ แต่เรื่องเวรเรื่องกรรมมันมีเรื่องทฤษฎีมานะ เรื่องความผูกโกรธ เรื่องไอ้โฮ! อีกร้อยแปดเลย ฉะนั้น ผลมันแตกต่างกัน

บอกว่า “อาการเช่นนี้แสดงถึงภพภูมิที่เขาจะไปหรือไม่ ขอความเมตตาหลวงพ่อโปรดพิจารณาให้ความกระจ่าง”

ให้ความกระจ่างนะ ให้ความกระจ่าง รักษาใจเรา ให้ความกระจ่าง สิ่งใดทำแต่คุณงามความดี ที่ในวันมาฆบูชา โอวาทปาฏิโมกข์ ไม่ทำความชั่วใดๆ ทั้งสิ้น ทำแต่คุณงามความดี แล้วทำจิตใจให้โปร่งแผ่ว นี่จุดหลักเลย จุดหลักของเราเลย

แต่ไอ้เรื่องกรณีอย่างนี้มันเป็นกรณีปลีกย่อย มันเป็นเรื่องหรือวัฒนธรรม ภูมิประเทศ สังคมความเป็นอยู่ สิ่งนี้มันเป็นสภาวะแวดล้อม เป็นวัฒนธรรมที่อยู่แถวชายทะเล สิ่งต่างๆ ความเป็นอยู่ของเขาอีกเรื่องหนึ่ง

วัฒนธรรมของชนเผ่าอยู่บนภูเขา เพราะว่าไปรุดงค์ในป่า เวลาเมื่อก่อนชนเผ่าเขาคุยกันนะ “แหม! ถ้าฉันมีฐานะขึ้นมานะ ฉันจะกินปลาทุ้มทุกวันเลย ปลาทุ้มนี่ ฉันจะกินปลาทุ้มกับน้ำผึ้งทุกวันเลย”

น้ำผึ้งกับปลาทุ้มเป็นอาหารที่สุดยอดของชนเผ่าในนั้นนะ เพราะสิ่งนี้ก็จะไปถึงมันยากมาก เห็นไหม มันอยู่ตรงนี้ด้วยใจ อยู่ที่วัฒนธรรม ภูมิประเทศต่างๆ มันมีส่วนประกอบแล้วเรานี้ เรามีสติปัญญาแค่ไหน เราจะทำอย่างไรของเรา

นี่พูดถึงเรื่องศานานะ เรื่องธรรมนะ ไม่ใช่ว่าซื้อป้อๆ แล้วก็ถือไม้บรรทัดวัดเลยนะ ผิดอย่างนี้ๆ เทียบเอาไม้บรรทัดไปวัดคนอื่นนะ แต่ไม่วัดหัวใจตัวเอง ต้องวัดที่หัวใจตัวเอง ทำใจตัวเองให้ดีขึ้น ทำใจตัวเองให้มันคงขึ้น กรรมนิมิตมันมีต่อเมื่อคนทำอย่างนั้นแล้วผูกมัดอย่างนั้น มันก็เป็นแบบนั้น เราทำแต่เรื่องความดีของเรา ทำคุณงามความดีของเรา จะเป็นคุณงามความดีของเรา

เรื่องกรรมนิมิตมันจะมีนิมิตตามนั้น ไม่ใช่กรรมนิมิตแล้วเราจะต้องเปิดช่อง ๓ ช่อง ๔ ต้องออกมาอย่างนี้เลย แล้วเปิดช่อง ๔ เลข ๖ อันนั้นเปิดช่อง ๓ เลข... ไม่ใช่

จิตของคนไม่เหมือนกัน ผลลัพธ์ไม่เหมือนกัน วาสนาคนไม่เหมือนกัน นี่เราถึงบอก เราใช้คำว่า “พันธุกรรมของจิต” จิตของคนไม่เหมือนกัน แม้แต่การภาวนา พระอรหันต์นี่ไม่มีเหมือนกันเลย แต่มีความสะอาดบริสุทธิ์เป็นพระอรหันต์เหมือนกัน แต่ผลของการปฏิบัติให้เป็นพระอรหันต์ไม่มีเหมือนกันเลย ถ้ามีเหมือนกันนะ ซ้อน วิชยานิพนธ์ซ้อนกัน ก็อปี่มา ไม่ใช่ ไม่ใช่ ไม่มี

พระอรหันต์ตั้งแต่สมัยพุทธกาลมาจนปัจจุบัน พระอรหันต์แต่ละองค์ที่เป็นพระอรหันต์ไม่มีเหมือนกันเลย แต่เป็นพระอรหันต์เหมือนกัน ไม่เหมือนกันเลยด้วยวิธีการปฏิบัติ ไม่เหมือนกันโดยอำนาจวาสนา ไม่เหมือนกันโดยพันธุกรรมของจิต แต่สะอาดบริสุทธิ์เหมือนกัน อริยสัจมีหนึ่งเดียว

“๓. จะสังเกตได้อย่างไรว่าผู้ที่ปฏิบัติธรรมมาอย่างจริงจัง นาน ได้อริยภูมิขั้นนี้ๆ แล้ว สิ่งที่ยังบอกว่าเขามีภูมิธรรม เจริญก้าวหน้าในธรรม ผ่านมาถึงธรรมขั้นสูงขั้นแล้ว เราจะมีข้อสังเกตง่ายๆ ได้อย่างไร เพื่อจะให้ระมัดระวังตัวไม่ประมาทล่วงเกินให้เกิดบาปกรรม”

ไม่เกิดบาปกรรม เราก็รักษาใจของเราไว้ ใครปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม ได้คุณธรรมก็สาธุ แต่ถ้าประสาธนานะ เราก็ต้องรักษาใจเรา เห็นไหม ที่เขาบอก ที่ว่าล่วงเกินพระอรหันต์เป็นบาปเป็นกรรม ถ้าล่วงเกิน คือว่าพอเราสงสัยแล้ว เราเทียบเคียง เราใช้ปัญญา แต่เราใช้ปัญญาโดยที่เราไม่ได้ติเตียน ไม่ผิดหรอก ติเตียนพระอรหันต์เป็นบาปเป็นกรรม แต่เราไม่ได้ติเตียน เราไม่ได้ติเตียน เราอยากรู้ เราอยากรู้เพื่อพิจารณา เพราะกาลามสูตร พระพุทธเจ้ายังไม่ให้เชื่อ ไม่ให้เชื่อใดๆ ทั้งสิ้น ไม่ให้เชื่อแม้แต่อาจารย์ของเรา ไม่ให้เชื่อแม้แต่ที่เราเห็นซึ่งๆ หน้าว่าท่านดี เรายังไม่ให้เชื่อ แต่เราฟังที่ท่านพูด คุณที่ท่านทำ แล้วเรามาศึกษาปฏิบัติตามว่าจริงหรือไม่จริง ถ้าเราปฏิบัติได้จริงหรือเราทำได้จริง เรารู้ได้จริง

พระพุทธเจ้าไม่ให้เชื่อนะ พระพุทธเจ้า กาลามสูตร ไม่ให้เชื่ออะไรทั้งสิ้น เพราะถ้าเชื่อไป นี่เขาว่าเขาปฏิบัติธรรมแล้วเขามีภูมิธรรม ภูมิธรรมแล้วก็ชักลากกันไป

นี่ไง ที่ว่า คนนั้นได้โศคบัน คนนี้ได้...ได้อะไร ความสะอาดบริสุทธิ์นี้ชี้ให้หรือ โยมโตขึ้นมา โยมโตขึ้นมาเพราะอะไร โยมโตขึ้นมาเพราะอะไร เพราะกินอาหารใช้ใหม่ เพราะดำรงชีวิตขึ้นมาใช้ใหม่ แล้วมันโตเพราะอะไร เพราะปากเรานี่เองไง เพราะอาหารเข้าปากนี่ถึงโตมา ใครทำให้กูโตได้ถ้ากูไม่กิน

นี่ก็เหมือนกัน ความสงบของใจมันก็เป็นของมันจริง ใครจะการันตีให้ใคร ถ้าเขาเป็นจริงของเขา เขาเป็นจริงของเขา แล้วเราเห็นได้ เขาแสดงออก มันมีเหตุมีผล แต่ถ้าไม่มีเหตุมีผลเชื่อไม่ได้หรอก

มือริขุมิขึ้นไหน แล้วมืออย่างไร สิ่งที่มี เพราะอะไร เพราะมันใกล้เคียงกัน มันใกล้เคียงกัน แบบว่าฉานโลกีย์ พวกฉานสมาบัติกับเรื่องความเป็นไป ความว่าง ว่างนอก ว่างใน ว่างในตัวมันเอง ว่างนอก ไม่ว่างใน ถ้าว่างนอกแล้วว่างใน แล้วว่างหรือเปล่า

หลวงตาพูดบ่อย “ว่างแล้วว่าง”

ว่าง อ้าว! ว่าง เรากี่ว่าง ใครก็ว่าง อะไรก็ว่างหมด แล้วใครว่างล่ะ ว่างตรงไหนล่ะ แล้วใครเป็นเจ้าของความว่าง ไม่มี เพราะมันไม่ได้ว่าง

ว่างแล้วต้องว่าง ว่างทุกอย่าง แล้วว่างแล้วใครเป็นคนว่าง ว่างแล้วเหลืออะไร ไม่เป็นหรอก เราอยู่กับครูบาอาจารย์มานะ เวลาไปรายงานผล “แล้วเป็นอย่างไร แล้วเหลืออะไร” เราก็จำตำรามานะ “โอ๊ย! มันปล่อยหมดเลย โอ๊ย! มันยอดเยี่ยมเลย”

“แล้วมันเป็นอย่างไรล่ะ”

ง ง ง

อ้าว! แต่ถ้าเป็นหลวงตาท่านบอกนะ กายเป็นกาย จิตเป็นจิต ทุกข์เป็นทุกข์ จิตมันรวมลง จิตมันรวมลงนี่สำคัญ จิตมันรวมลงเพราะมันปล่อยไง มันปล่อยกาย กายเป็นกาย จิตเป็นจิต ทุกข์เป็นทุกข์ มันปล่อยหมด แล้วมันปล่อยมาถึงตัวมัน เพราะมันเป็นคนปล่อย ปล่อยแล้วมันเป็นอย่างไร แล้วมันเหลืออะไร แล้วใครเป็นคนปล่อย นี่มันอย่างนี้

เดี๋ยวนี้มันเป็นอย่างนี้เยอะ เราเห็นมาเยอะ แล้วคนมาถามปัญหาเนี่ยเยอะมาก บอกว่า เรา จะตั้งเกิดอย่างไร

สังเกตว่า ถ้าคนมีคุณธรรมนะ พูดตรงไปตรงมา พูดนะ ไม่มีเล่ห์เหลี่ยม พูด เบื้องต้น ท่ามกลาง ที่สุด อันเดียวกัน เห็นอย่างไรพูดอย่างนั้น พูดอย่างไรทำอย่างนั้น ทำ อย่างไม่พูดอย่างนั้น นี่ตั้งจะนี่เลย เห็นชัดๆ พอเข้าใจมันรู้ได้

คิดดูสิ ไม่หลักปักชี่ควาย หัวใจมันเรรวนขนาดไหน แล้วก็ปักผลัวะ “ฉันมีธรรม” เดียว ก็คลอนไป เดียวก็แคลนมา มันจะเป็นไปได้อย่างไร ไม่หลักปักชี่ควายอยู่ไหม เดียวมันก็ล้ม นี่ ก็เหมือนกัน ฉันได้อริยมุนีนะ แล้วขึ้นไหนล่ะ ขึ้นลงนี่ไง ขึ้นจะล้มอยู่ที่นี่ วันแรกก็เหม! สติดี ถ้ามปัญหา ตอบชัดเจนมากเลย พอพรั่งนี้ถาม ไปถามมาซังกงเว้ย ตอบชักไม่ได้ นี่ไง มันเป็นไป ไม่ได้หรอก เพราะอะไร เบื้องต้น ท่ามกลาง ที่สุด มันไม่ตรงกัน ถ้าเบื้องต้น ท่ามกลาง ที่สุด ตรงกันนี่ใช่ ถ้าเบื้องต้น ท่ามกลาง ที่สุดไม่ตรงกัน ยาก ยากมาก ฉะนั้น ตั้งเกิดอย่างไรล่ะ

มันต้องผู้รู้จริงใจ ฉะนั้น เวลาหลวงตาท่านพูดถึงในสังคมปฏิบัติ ท่านพูดบ่อย เมื่อก่อนนะ เพราะเมื่อก่อนมีคนพูดมากกว่านรกสวรรค์ไม่มี สรรพสิ่งไม่มี

ท่านบอกผู้รู้จริงมีนะ ผู้รู้จริงเห็นจริงมี แล้วผู้รู้จริงเห็นจริงเขาเห็นดับไตได้ฟังเรา หมดนะ ผู้รู้จริงเห็นจริงมี ใ้ผู้พูดโกหกมดเท็จ คนรู้จริงเขาทันหมด เพียงแต่ว่า เราย่อมระงับ ด้วยการไม่จองเวร คือท่านไม่พูดออกมา หลวงตาท่านมองสังคมท่านรู้หมด ท่านไม่พูดออกมา พอไม่พูดออกมา ใ้คนที่ว่าตัวเองชี่หลังเสือ โอ้ย! อวดเก่ง ใ้พวกหมาท่มหนั่งเสือใจ

หมามันท่มหนั่งเสือ เสือมันคำรามกับหมามันเห่า มันต่างกันไหม เสือมันคำราม ใครๆ ก็กลัวนะ แต่หมามันเห่า มันเอาหนั่งเสือมาท่ม มันคิดว่าเป็นเสือแล้วก็เห่าออกมา เห่าคือเทศน์ใจ มันเห่าออกมามันจะคำรามเหมือนเสือได้ไหม ไม่มีทาง เป็นไปไม่ได้หรอก สังเกตเอา สังเกต อย่างไม่

“๔. การที่เป็นคนวัดมาทำงานวัด รั้ใช้ครูบาอาจารย์ มักจะเก็บรวบรวมสะสม สิ่งของนำจากวัด เช่น อาหารบ้าง ของใช้ประจำวันบ้าง ไปฝากลูกหลาน ฝากคนในครอบครัว ตนเอง โดยอาจจะขอจากผู้มีหน้าที่ดูแลบ้าง หรืออาจจะไม่ได้ขอบ้าง แต่ถึอวิสาสะหิยรวบรวม เอาเอง ถึอตนว่าเป็นคนวัดคงไม่เป็นไร เช่นนี้เป็นโทษอย่างไร การทำเช่นนี้ที่ถูกรควรทำอย่างใด ขอ อนุญาตจากเจ้าอาวาสหรือใครนะ”

ไอ้กรณีอย่างนี้เขาเรียกว่าศาสนสงเคราะห์ เวลาในทางปกครองของสงฆ์เขาจะถามว่ามีการศึกษา เผยแพร่การศึกษา แล้วมีศาสนสงเคราะห์ อย่างเช่นเจ็บไข้ได้ป่วย พวกเราไปวัดในต่างๆ ไป เราบอกว่าวัดต้องมีโรงพยาบาลในวัด ส่วนใหญ่เขาจะสร้างโรงพยาบาลกัน เพื่ออะไร เพื่อดูแลประชาชน นี่เขาเรียกว่าศาสนสงเคราะห์ ศาสนานี้สามารถสงเคราะห์บริษัท ๔ ได้ ศาสนาครูบาอาจารย์ของเราที่ท่านมีอำนาจวาสนา ถ้าท่านทำเพื่อสงเคราะห์ คุณติ พระหลายๆ องค์สร้างโรงพยาบาล ส่วนใหญ่แล้วไปสร้างโรงพยาบาลจากพระองค์นั้นๆ เช่น หลวงปู่แหวนก็สร้างไว้ที่โรงพยาบาลเชียงใหม่ ตึกหลวงปู่แหวน นี่ศาสนสงเคราะห์มันมีได้

ที่นี้ศาสนสงเคราะห์มีได้ เขาทำเพื่อสังคม ฉะนั้น เวลาเราเป็นคนวัด แม้แต่ศาสนสงเคราะห์นี้สงเคราะห์คนอื่นได้ แล้วคนวัดมาทำงานวัด วัดไม่สามารถจะให้อาหารไปกินได้ หรือ ในเมื่อเขาเอามาให้วัดนั้นนะ วัดใช้จ่ายในวัด แล้วพระก็ได้ฉันแล้ว ได้แล้ว แล้วคนมาทำงานวัดเขาต้องมีอาชีพใหม่ เขาก็ต้องมีอาหารเหมือนกันใหม่ ในเมื่อถ้าเราเอาไปโดยที่เป็นศาสนสงเคราะห์ ไม่เสียหาย แต่ถ้าเป็นธุรกิจ นี่เป็นของวัด แล้วก็รวบรวมไป ไปแล้วก็ไปซื้อไปขายกัน อย่างนี้สงเคราะห์ใหม่ มันอยู่ใกล้ๆ กันไง ถ้าทำเป็นสัมมาทิฐิ ทำความเห็นถูกต้องดีงามมันก็ถูก แต่ถ้าอาศัยตรงนี้ด้วยความโลภ ด้วยความเห็นแก่ตัว

ด้วยเอาไป เอาไปก็ไปเลี้ยงลูก เลี้ยงครอบครัว อย่างนี้ถูก เลี้ยงได้ เพราะเขาก็มีอาชีพ เขาก็มีครอบครัวของเขา แล้วเขาเสียสละมาช่วยงานวัด เขาควรจะมีอาหารเพื่อดำรงชีพของเขา นี่ศาสนสงเคราะห์ ถูก แล้วจะขอใครละ ก็ขอเจ้าอาวาส

ถ้าเจ้าอาวาสที่ดี อย่างเช่นหลวงตา คุณติ รถเขาไปชน ชนเสียบึงไปวัดนั้นๆ ท่านก็มีคลังไว้เพื่อศาสนสงเคราะห์ เพื่อสงเคราะห์นักปฏิบัติด้วยกัน คนที่อยู่ป่าอยู่เขา เขาไม่ต้องวิตกกังวล เขาต้องมีอาหารดำรงชีวิตของเขา แล้วให้เขาปฏิบัติของเขา ที่บ้านตาดเขาก็มีคลังไว้ แล้ววัดไหนที่ขาดแคลนก็มาเอา แล้วท่านก็อนุญาต ท่านบอกท่านเปิดโล่งอยู่แล้ว นี่คือว่าท่านอนุญาตอยู่แล้ว คือไม่มีเวรไม่มีกรรม เพราะเจ้าของเขาให้ อย่างเช่นที่ว่า เห็นไหม ว่าคนเราเขาไปในป่าในเขา เขาหิวกระหาย เขาอยากได้ เขาขอ เขาไปขอไว้ เขาขอได้ นี่ก็เหมือนกัน ถ้าขออนุญาตแล้วจบนะ

แต่ของของสงฆ์ เวลาไปเอามาโดยที่ไม่ได้ขออนุญาต อันนั้นนะที่ว่าของของสงฆ์มันสำคัญนะ ของของสงฆ์คือของสาธารณะ เอาของสาธารณะเป็นของส่วนบุคคล มันมีกรรมอยู่ แต่ถ้าเป็นของของสงฆ์ ของสาธารณะ แต่พวกสาธารณะได้ใช้ได้สอยแล้ว แล้วศาสน

สงเคราะห์ก็คือศาสนาสงเคราะห์ สิ่งที่สงเคราะห์ชีวิตเรา เรามาวัดมาช่วยทำงานของเรา เราต้องมีอาหาร

อ้าว! รถไปส่งหลวงพ่อก่อน หลวงพ่อจะไปกรุงเทพฯ แล้วรถไม่มีน้ำมันไปอย่างไรล่ะ หลวงพ่อขึ้นรถไปไง หลวงพ่อจะขึ้นรถนี้ไปกรุงเทพฯ

ไม่ใช่ อยากให้เอารถมารับไปกรุงเทพฯ ถ้าเอารถไปกรุงเทพฯ ก็ต้องจ่ายค่าน้ำมันสิ อ้าว! นี่สงเคราะห์ เห็นไหม อ้าว! ถ้าจะมารับเรา เราก็เติมน้ำมันให้ มันก็ไปได้ใช่ไหม

อ้าว! เอารถมารับฉัน แล้วฉันจะไปกรุงเทพฯ แล้วทำอย่างไร ขึ้นไป เพราะไม่มีน้ำมัน เอาคนมาใช้งาน เอาคนมาใช้งานแล้วจะให้เขากินไหม ถ้าไม่ให้เขากิน เขาจะทำงานอย่างไร นี่พูดถึงน้ำมันเป็นธรรมนะ แต่น้ำมันไม่เป็นธรรมมันก็เป็นอีกเรื่องหนึ่ง

“แล้วจะมีวิธีปฏิบัติอย่างไร”

เราก็ขอชะ บอกเขาแล้วบอกนะ บอกเจ้าอาวาสที่ดี บอกพระที่ดี เขาก็จะให้ ถ้าไปเจอเจ้าอาวาสที่ตระหนี่นะ ไม่ให้ๆ เก็บไว้ให้เนา เก็บกองไว้ ไปดูตามวัดสิ เครื่องสังฆทานเก็บไว้เต็มเลยนะ ไม่แจกใคร ถ้าไปเจออย่างนั้นก็ปวดหัวเหมือนกัน อย่างว่าแต่โยมมาเอาของวัดไปเลย เจ้าอาวาสที่ดี เจ้าอาวาสที่ดูแลวัด ถ้าเขาเป็นธรรมนะ ไม่ต้องใครมาขอ ของที่ได้มามันเก็บไว้มันหมดอายุ เดียวมันก็เสีย ถ้ามันยังดีอยู่ ควรให้คนอื่นได้ใช้ได้สอย ถ้าที่ไหนมีประโยชน์ ควรให้

เห็นไหม ครูบาอาจารย์เราท่านจะไปตามโรงเรียน โรงพยาบาลใช่ไหม เอาของไปแจกๆ ของมันยังกินได้ ยังใช้ได้ ควรให้เขาใช้สอย อย่าตระหนี่เก็บไว้ พอมันเนาแล้วไม่มีใครเอานะ ให้ใครดี ให้ใครดี มันเนาแล้ว มันไม่มีใครเอาแล้ว จะให้เขา เพราะตัวเองใช้ไม่ได้แล้วไง แต่ถ้ามันยังดีอยู่นี้ของฉันๆ ไม่ให้ใคร แต่พอมันเนาแล้วจะให้คนอื่น คนอื่นก็ไม่เอาเหมือนกัน

นี่ก็เหมือนกัน นี่พูดถึงว่าจะดูแลอย่างไร ถ้ามันเป็นธรรมๆ นะ กรณีอย่างนี้มันเป็นเรื่องเวรเรื่องกรรม วุฒิภาวะของใจ ถ้าใจที่มันสูงส่ง ใจที่มันดินะ ไม่เป็นปัญหาเลย แต่ถ้าจิตใจที่มันเรรวน จิตใจที่ไม่มีหลักมีเกณฑ์ เรื่องนี้จะเป็นปัญหาไปหมด ฉะนั้น มันก็อยู่ที่ว่าอำนาจวาสนาไปเจอกับใคร ถ้าไปเจอครูบาอาจารย์ที่ดี เราก็ดีด้วย ไปเจอครูบาอาจารย์ที่จะพากันเข้ารกเข้าพง มันก็เข้ารกเข้าพงหมดแหละ อันนี้เป็นหลัก สังเกตอย่างไร เพื่อประโยชน์อย่างไร นี่ข้อที่ ๔

“๕. กรณีที่เข้าใจว่าตนเองบรรลุธรรมขั้นสูงสุด แล้วได้บอกกล่าวกับพ่อแม่หรือญาติพี่น้องเพื่อนสนิทมิตรสหายไปแล้วว่าตนหลุดพ้นแล้ว และคนอื่นก็พากันชื่นชมอนุโมทนา แต่ในความเป็นจริงเป็นเพียงแค่จิตหลง เช่นนี้ทำให้ญาติพี่น้องเกิดบาปหรือไม่ ที่ได้บอกกล่าวและโฆษณาว่าญาติของตนบรรลุธรรมเป็นพระอรหันต์แล้ว จึงได้ชักชวนเพื่อนฝูงญาติพี่น้องมาทำบุญ เช่นนี้จะเป็นการหลอกตนเองและผู้อื่นหรือไม่”

แน่นอน แน่นอนเพราะอะไร เพราะถ้าพูดถึงว่า ถ้าญาติพี่น้องของเราเขาปฏิบัติแล้ว เขาบรรลุเป็นพระอรหันต์ แล้วเขามายกเรา เราก็รับรู้ได้ เราก็ตื่นเต้นดีใจเป็นเรื่องธรรมดา ที่นี่พอเป็นธรรมดาแล้ว เพราะตอนนั้นเราไม่รู้ว่าเป็นพระอรหันต์หรือไม่อรหันต์ เขาบอกอรหันต์ เราก็อรหันต์ด้วยใช่ไหมล่ะ แต่พออยู่ด้วยกันมันเห็นนะ พระอรหันต์อะไรมันจีโลก พระอรหันต์อะไรมันค่าทุกวันเลย พระอรหันต์ทำไมมันเป็นอย่างนี้

ถ้าเรารู้แล้วใช่ไหม เราก็ต้องบอกเขาว่าไม่ใช่ ถ้าเราเข้าใจอย่างนั้น เราพูดไปนะ เราพูดไปด้วย นี่ไง เขาเรียกว่าการกระทำผิดไม่มีเจตนา เราไม่ได้มีเจตนาหลอกลวงใคร เราเข้าใจว่าเขาเป็นพระอรหันต์ เราก็บอกว่าเป็นพระอรหันต์ แต่พอเราเห็นว่าพระอรหันต์มันจะฆ่ากู มันไม่ใช่พระอรหันต์แล้ว กูบอกว่ามันไม่ใช่พระอรหันต์ แต่ส่วนใหญ่แล้วคนไม่กล้าพูด พอบอกว่าเป็นพระอรหันต์ไปแล้วนะ ไม่กล้าบอกว่าไม่ใช่พระอรหันต์อีกแล้ว

นี่ไง ที่หลวงตาบอก อรหันต์นกหวีด เวลาพระเขาไปรูดงค์ด้วยกัน ตอนกลางคืนเป่านกหวีดปี่ๆ เล่นนะ วิ่งไปเลย นึกว่ามีเหตุร้าย

“ทำไมล่ะ”

“อ้าว! ก็เป็นพระอรหันต์ เพิ่งสำเร็จ”

“ทำไมถึงสำเร็จล่ะ”

“ก็ภาวนาสำเร็จ”

“แล้วทำไมต้องเป่านกหวีดด้วย”

“อ้าว! ก็มาด้วยกันก็ต้องบอก”

โธโธ! โธ้คนที่ไปฟังงเลย พระอรหันต์อะไรมันบ้าอย่างนี้ กลับมากี่มาเดินจงกรม อยู่ ๒-๓ วันนะ เอาอีกแล้ว ปี่ดๆ อีกแล้ว ไม่อยากไปเลย แต่ด้วยสุภาพบุรุษไง มาด้วยกัน คนเราทุกข์ยากด้วยกัน เป้าปี่ดๆ เดินคอตกมาเลย วันนี้จะเจออะไรก็ไม่รู้ พอขึ้นไปนะ

“อ้าว! วันนี้เป้าทำไมล่ะ”

“อ้าว! ก็เป้าบอกว่าไม่เป็นพระอรหันต์ไง”

“อ้าว! ทำไมต้องเป้าล่ะ”

“อ้าว! ก็เมื่อ ๒ คืนก่อนเป้าปี่ดๆ มาว่าเป็นพระอรหันต์ก็บอกว่าเป็นพระอรหันต์ ตอนนีพอมันพิจารณาไป ๒-๓ วันแล้วมันไม่ใช่”

พอมันไม่ใช่มันสำนึกผิดใจ มันก็เป้าอีกปี่ดๆ นี่ก็ไป ๒ คน ไปถึง “เป็นอย่างไรล่ะ ทำไมถึงเป่านกหวีดล่ะ”

“อ้าว! ก็เป้ามายบอกไง”

“บอกได้อย่างไร”

“บอกว่าไม่เป็นพระอรหันต์”

“โธ้ย! บอกวันหลังก็ได้ ทำไมต้องเป่านกหวีดกลางคืนล่ะ กลางคืนมันเดินมันลำบาก”

“อ้าว! ก็ต้องเป้าบอกสิ ก็เวลาเป็นพระอรหันต์ยังบอกว่าเป็นพระอรหันต์ นี่ก็บอกว่าไม่เป็นพระอรหันต์”

หลวงตาท่านชมว่าอย่างไรเขาจะเชื่อขนาดไหน แต่เขาก็ยังเชื่อตรง

เขาบอกว่าพระนี่เชื่อมาก เข้าใจว่าเป็นพระอรหันต์ก็เป้าปี่ดๆ เก็บไว้ก็ได้ เดี่ยวบอก ฟุ้งนี้เข้าก็ได้ พอบิณฑบาตก็ไปเจอกันอยู่แล้ว ทำไมต้องบอกให้มา พอบอกมาว่าเป็นพระอรหันต์ เขาไม่เชื่ออยู่แล้ว เขาไม่เชื่อหรอก แต่ด้วยความเชื่อของตัวเอง ก็ยังพิจารณาอยู่ ๒-๓ วัน พอพิจารณาอยู่ ๒-๓ วันเสร็จแล้วนะ มันรู้ว่าไม่ใช่พระอรหันต์แล้ว ก็เป้าอีกปี่ดๆ ปี่ดมาอีกแล้ว

“อ้าว! เป้าทำไมล่ะ”

“ก็มาบอกว่าไม่ใช่พระอรหันต์”

ด้วยความเชื่ออะ แต่เขาก็ยังถือน้ำใจว่า เข้าใจว่าเป็นพระอรหันต์ก็ประกาศตนว่าเป็นพระอรหันต์ พอเข้าใจตนเองว่าไม่ใช่ก็ประกาศตนเองว่าไม่ใช่ นี่สุภาพบุรุษ เขาชื่อของเขา มันต้องทำอย่างนี้

นี่ก็เหมือนกัน ญาติของตนเป็นพระอรหันต์ โอ้โฮ! บรรลุธรรมเป็นพระอรหันต์ สาธุ สาธุไปหมดเลย แล้วก็ไปบอกชาวบ้านเขาทั่วไปหมดเลย แล้วพอเข้าใจว่าเขาไม่ใช่แล้วทำอย่างไรล่ะ

ก็บอกเขาสิว่าไม่ใช่ ก็เวลาเอ็งบอกเขาว่าเป็นพระอรหันต์ เอ็งยังกล้าบอกเลย เวลาบอกไม่ใช่พระอรหันต์ ทำไมเอ็งไม่กล้าบอกล่ะ เอ็งก็บอกเขาไปสิว่าไม่ใช่

เวลาเอ็งบอกเขาว่าเป็นพระอรหันต์ แหม! ตีฆ้องร้องป่าวเชียว เวลาจะบอกว่าไม่ใช่นี้ ไม่กล้าพูด อย่างนี้มันไม่ใช่ชื่อตรง ถ้ามันไม่ใช่ชื่อตรง แล้วเป็นบาปไหมล่ะ

“จะเป็นการหลอกตนเองหรือเปล่า”

หลอกแน่นอน ถ้าหลอกอย่างนี้ทุจริต สุจริตชน ถ้ามันทุจริตขึ้นมา ถ้าเราจะเป็นนักปฏิบัติ สัตว์ ไม่ไปปดมคเท็จ คนที่ไปปดมคเท็จพูดโกหกอยู่ จะทำความชั่วอย่างอื่นอีก ทำไม่ได้ ไม่มีเลย ถ้าลองไปปดมคเท็จ ความชั่วสิ่งใดๆ ก็ทำได้ ถ้าเราไม่ไปปดมคเท็จ ทำชั่วอย่างที่ยากกว่านี้ เราจะไม่ทำอีกเลย ถ้าอย่างนี้เขารู้ๆ กันอยู่

นี่ถามมาไง แล้วกรณีนี้บรรลุธรรมแล้ว แล้วบอกเขาไปแล้ว แล้วเขาชื่นชมไปหมด แต่มารู้ทีหลัง อ้าว! รู้ทีหลังก็ต้องบอกเขาสิ บอกเขาซะ ไม่ก็หลบหลีกไป ถ้าทำอย่างนี้นะ เพราะอะไรรู้ใหม่ เรามีบาดแผลนะ ถ้าเราไม่รักษา มันจะนำไปเรื่อยๆ นี่ก็เหมือนกัน ไปประกาศตนว่าอย่างนั้น แล้วพฤติกรรมความเป็นอยู่มันจะแสดงออกเรื่อยๆ เขาต้องรู้ต้องเห็นสักวันหนึ่ง เขาต้องรู้ต้องเห็น ถ้าเขาต้องรู้ต้องเห็น เราไปบอกเขาแล้วเรากล้าไป เรามอบเขาซะไม่ดี หรือว่ามันไม่ใช่ ให้จบกันไปซะ แล้วผิดกฎอย่างไรเราก็ขอภัยต่อกันก็จบ แต่ถ้าเรากปิดไว้ นะ ไปตลอด แล้วจะเสียหายไปตลอด แล้วเสียหายไปตลอด แล้วไปถึงตอนนั้นแล้วแก้ไขกันเอาเองเนาะ อันนี้พูดถึงว่าคำถาม ๕ ข้อ

ฉะนั้น สิ่งที่ว่า “เมื่อปฏิบัติธรรมถึงระดับพระอริยะขั้นต้นแล้ว โอกาสที่จะเกิดสมองเสื่อมมีหรือไม่” นี้พูดถึงสมองเสื่อม

ไอ้ข้อดั้นๆ มันเป็นเรื่องธรรมดาเรื่องธรรม เราพูดให้ชัดเจน ให้เห็น ให้แยกให้แยะว่าสิ่งใดเป็นธรรม สิ่งใดไม่เป็นธรรม แล้วสังคมนั้นอยู่กันแบบนี้ เห็นไหม ไม่มีของจริงก็ไม่มีของปลอม เพราะมีของจริง ของปลอมถึงเกิดขึ้น มีครูบาอาจารย์ที่ปฏิบัติได้จริงจนสังคมเขาเชื่อถือศรัทธา ไอ้ของปลอมมันก็เกิดขึ้น

ทีนี้ของปลอม ของเทียมมันทำดีกว่าของจริงอีก ไปซื้อของเทียมดีกว่าของจริงอีก ของจริงสู้ของเทียมไม่ได้ แล้วเราจะดูกันด้วยวิธีใด เห็นไหม เราจะดูกันอย่างไร

ฉะนั้น กาลามสูตร อย่าเพิ่งเชื่อใดๆ ทั้งสิ้น ยับยั้งใจไว้ก่อน พิจารณาของเราก่อน ให้เห็นความเป็นจริงแล้วเราค่อยเชื่อทีหลัง เอวัง